

**ČESKÁ
PSYCHEDELICKÁ
SPOLEČNOST**

Právní analýza:

Trestný čin šíření toxikomanie dle § 287 trestního
zákoníku a sitterování při užití psychedelických látek

JUDr. Tereza Dlešíková, Ph.D.
JUDr. Barbora Steinlauf, MA, Ph.D.
Mgr. Jan Soukup
Mgr. Agáta Červenková

Česká psychedelická společnost, z.s., IČ 0440148
info@czeps.org | www.czeps.org

OBSAH:

1) Záměr	3
2) Představení CZEPS	3
3) Popis životní situace	3
4) Aktuální situace v ČR a zahraničí	4
5) Základní pojmy	5
I. Psilocybin a další psychodelické látky	5
II. Harm reduction	7
III. Doprovázení při užití psilocybinu (sitterování)	7
IV. Trestný čin šíření toxikomanie	9
6) Náš výklad	11
7) Podnět k vydání stanoviska	12
8) Shrnutí	13

V Praze dne 14. 11. 2022

1) Záměr

Naším záměrem je zajistit větší míru právní jistoty při realizaci aktivit směřujících k minimalizaci rizik a maximalizaci benefitů potenciálních uživatelů psychodelických látek v níže popsané životní situaci.

2) Představení CZEPS

Česká psychodelická společnost, z.s. (dále jen CZEPS) sdružuje odborníky různých disciplín. Vytváří prostor k otevřené diskuzi o psychodelických látkách, jejich přínosech a rizicích. Zprostředkovává přístup k novým poznatkům a podporuje výzkum v této oblasti. Mezi cíle CZEPS patří destigmatizace, redukce rizik a negativních důsledků pojících se s užíváním psychodelických látek. Více informací na: <https://czeps.org/>

3) Popis životní situace

„Za členem CZEPS přichází člověk se žádostí o doprovázení při užití psilocybinu (sitterování) za účelem sebeléčení. Dotyčný může trpět emocionálními potížemi spojenými se život ohrožující nemocí. Může ho trápit deprese, která nereaguje na standardní antidepressivní léčbu. Může také hledat pomoc při závislosti, posttraumatické stresové poruše nebo jiných potížích. Na základě informací z vědecké literatury a sdělovacích prostředků je přesvědčený, že zodpovědné užití psilocybinu v bezpečném prostředí a s vhodnou podporou mu může pomoci. Psilocybin si samostatně opatřil a přechovává v malém množství pro vlastní potřebu. Kromě psilocybinu může dotyčný žádat o sitterování při užití dalších psychodelických látek s terapeutickým potenciálem (např. LSD, DMT, MDMA, ketamin).

Člen odborné společnosti by takovému člověku rád poskytl sitterování ve snaze minimalizovat rizika spojená s užitím psilocybinu. Tím se ovšem vystavuje riziku trestněprávního postihu za trestný čin šíření toxikomanie dle ust. § 287 trestního zákoníku. Stejnému riziku je samozřejmě vystaven nejen člen CZEPS, ale každý občan, kterému je taková žádost adresována.“

4) Aktuální situace v ČR a zahraničí

Psychadelické látky a psychodeliky-asistovaná psychoterapie (PAP) jsou v současnosti předmětem intenzivního výzkumu, mediálních výstupů a legislativních aktivit. Narůstající množství kvalitní vědecké evidence a široká medializace přínosů psychodeliky asistované psychoterapie mění postoje stále větší části veřejnosti.

Národní ústav duševního zdraví zahájil v březnu 2022 nábor účastníků do klinických hodnocení PAP u pacientů s farmakorezistentní depresí¹ a v dubnu 2022 s depresí doprovázející onkologické onemocnění². NÚDZ dále spolupracuje na dalších studiích se zahraničními partnery MAPS a Compass Pathways. Menší studie MDMA asistované psychoterapie u posttraumatické stresové poruchy probíhá již od poloviny roku 2021. Zprávy o výzkumu přinášejí mnohá česká média.^{3,4,5,6,7,8}

V sousedním Německu začala v minulém roce výzkumná studie PAP u pacientů s depresí realizovaná na Zentralinstitut für Seelische Gesundheit v Mannheimu a v Charité Berlin.⁹ Další výzkumy probíhají např. na Imperial College London¹⁰ a Johns Hopkins University v Baltimore¹¹ Americká Food and Drug Administration udělila MDMA asistované psychoterapii v roce 2017 pro posttraumatickou stresovou poruchu status Breakthrough Therapy (přelomové léčby).¹² Psilocybin pak získal stejný status v roce 2019 pro rezistentní depresi. FDA tak označuje léčebné přístupy, které mají potenciál ovlivnit vážná onemocnění podstatně lépe než dosavadní terapie.¹³

---

¹ NÚDZ 2022

<https://www.nudz.cz/pro-media/zapojte-se-do-vyzkumu/nabirame-do-nove-studie-pomozte-nam-otestovat-vliv-psilocybinu-na-lecbu-deprese>

² NÚDZ 2022

<https://www.nudz.cz/pro-media/zapojte-se-do-vyzkumu/zahajujeme-vyzkum-lecby-deprese-a-uzkosti-u-onkologickych-pacientu-s-vv-uzitim-psychedelik>

³ ČT24 2021 (od 2. hodiny a 39. minuty) <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/221411010101215/>

⁴ ČR Radio Wave 2021

<https://wave.rozhlas.cz/na-strach-z-blizici-se-smrti-istou-casto-kratka-i-antidepresiva-v-cesku-zkoumaj-8636760>

⁵ Forbes 2021 <https://forbes.cz/psychedelika-misto-antidepresiv-zakazane-latky-mohou-v-cesku-brzy-bodovat-v-terapii/>

⁶ Žena Aktuálně.cz 2022 <https://zena.aktualne.cz/psychedelika-a-paliativni-pece/r~2a7483aa7a8e11ec8a24ac1f6b220ee8/>

⁷ CzechCrunch 2022

<https://cc.cz/unikatni-ceska-studie-psychedelik-zkouma-jejich-antidepresivni-ucinky-chce-prinest-zmeny-psychie-a-pomoc-umir-ajicim/>

⁸ Respekt 2022

<https://www.respekt.cz/tydenik/2022/19/bene-je-tohle-laska>

⁹ ZI 2021 Wirksamkeit und Sicherheit von Psilocybin bei therapierefraktärer unipolarer Depression <https://episode-study.de/>

¹⁰ Centre for Psychedelic Research 2022 <https://www.imperial.ac.uk/psychedelic-research-centre/>

¹¹ Center for Psychedelic and Consciousness Research 2022 <https://hopkinspsychedelic.org/>

¹² MAPS 2017

<https://maps.org/news/media/press-release-fda-grants-breakthrough-therapy-designation-for-mdma-assisted-psychotherapy-for-ptsd-agrees-on-special-protocol-assessment-for-phase-3-trials/>

¹³ Food and Drug Administration 2018

<https://www.fda.gov/patients/fast-track-breakthrough-therapy-accelerated-approval-priority-review/breakthrough-therapy>

Výrazné aktivity směřující k zvýšení dostupnosti psychedeliky asistované psychoterapie legislativní cestou sledujeme v Kanadě. Od začátku roku 2021 zde získalo výjimku ministryně zdravotnictví 58 osob s život ohrožující nemocí, aby mohli legálně užít psilocybinové houby s podporou terapeuta. Stejnou výjimku obdrželo 19 terapeutů, aby mohli při svém výcviku získat vlastní zkušenost. Od ledna 2022 jsou ministerské výjimky nahrazeny žádostmi v rámci Special Access Program. Činnost patientské advokační organizace Therapsil se těší silnému zájmu médií.¹⁴

V americkém státě Oregon proběhlo v listopadu 2020 referendum zavazující státní zdravotní autoritu ke zřízení programu center poskytujících služby psilocybinem asistované psychoterapie.¹⁵ Podobný program zavádí ministerstvo zdravotnictví státu Hawaii na základě schváleného senátního návrhu zákona.¹⁶ Od roku 2019 došlo v USA také k řadě městských referend (Oakland, Santa Cruz, Denver, Chicago, Seattle) zavazujících městské rady k nepostihování držení, distribuce, pěstování a užívání přirozeně se vyskytujících psychedelických rostlin a hub.^{17, 18}

5) Základní pojmy

I. Psilocybin a další psychodelické látky

Psilocybin je psychoaktivní látkou vyvolávající změněný stav vědomí, myšlení i emočního prožívání člověka. Patří do skupiny látek nazývaných „klasická psychodelika“, které spojuje antagonistické působení na 5-HT_{2A} receptory v mozku. Dalšími látkami z této skupiny jsou např. LSD a DMT. Jsou považovány za fyziologicky bezpečné a jejich užívání nevede k závislosti^{19, 20, 21} MDMA a ketamin jsou další dvě látky s psychodelickým efektem a terapeutickým potenciálem, avšak

¹⁴ Therapsil Canada 2022 <https://therapsil.ca/news/>

¹⁵ Oregon Health Authority 2021 <https://www.oregon.gov/oha/PH/PREVENTIONWELLNESS/Pages/Oregon-Psilocybin-Services.aspx>

¹⁶ Hawaii State Legislature 2021

https://www.capitol.hawaii.gov/Archives/measure_indiv_Archives.aspx?billtype=HB&billnumber=2567&year=2020

¹⁷ Seattle Votes to Decriminalize Psilocybin and Similar Substances. *Bloomberg.com*. 2021-10-04

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-10-04/seattle-votes-to-decriminalize-psylocybin-and-similar-substances>

¹⁸ Denver Approves Decriminalizing Psilocybin Mushrooms in Unofficial Results, as Public Support for Psychedelic Drug Research Grows". *Time*, May 8, 2019 <https://time.com/5585635/denver-magic-mushrooms-vote/>

¹⁹ Nichols D. E. (2016). Psychedelics. *Pharmacological reviews*, 68(2), 264–355. <https://doi.org/10.1124/pr.115.011478>

²⁰ Tylš, F., Korčák, J., Horáček, J. (2019). Psilocybin: antidepresivní a transformativní potenciál. *Psychiatrie*. 2019, 23(2), 69-76. http://www.tigis.cz/images/stories/psychiatrie/2019/Psychiatrie_2_2019/Psych_2_19_tyls.pdf

²¹ MÜLLER, Christian P. a Gunter SCHUMANN. Drugs as instruments: A new framework for non-addictive psychoactive drug use. *Behavioral and Brain Sciences* [online]. 2011, 34(6), 293-310. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22074962/>

s odlišným farmakologickým mechanismem působení (komplexní serotoninergní efekt u MDMA²² a inhibice NMDA receptorů u ketaminu²³).

Nejsilnější vědecká evidence pro bezpečnost a terapeutický efekt psychodelických látek pochází z klinického výzkumu psychodeliky asistované terapie u pacientů s život ohrožující nemocí trpících existenciálním distresem^{24,25}, u deprese²⁶ a posttraumatické stresové poruchy²⁷. Na příklad ve studii Agin-Liebes (2020) bylo patrné setrvalé zmírnění úzkosti a deprese u 60–80 % přeživších onkologických pacientů studie i po 4,5 letech (n=14). Většina (71–100 %) přisuzovala pozitivní změny v kvalitě života psilocybinem asistované psychoterapii a zařadila ji mezi nejvíce zásadní a smysluplné životní zkušenosti²⁸. Nejnovější multicentrická studie psilocybinem asistované psychoterapie u pacientů s farmakorezistentní depresí prokázala signifikantní snížení depresivní symptomatiky tři týdny po jednorázovém podání psilocybinu²⁹

Dle české legislativy je psilocybin, jakož i další klasická psychodelika, zákonem zakázanou návykovou látkou, resp. omamnou a psychotropní látkou (dále jen „OPL“), uvedenou v nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Předmětné nařízení, jež je provedením zmocňovacího ustanovení obsaženého v § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, obsahuje sedm seznamů, na něž jsou zařazeny jednotlivé druhy OPL a jež vychází z mezinárodních úmluv, jimiž je Česká republika vázána, a to Jednotné úmluvy o omamných látkách a Úmluvy o psychotropních látkách. OPL jsou děleny do seznamů dle jejich nebezpečnosti, jakož i možného lékařského využití. Psilocybin a další psychodelické látky (např. LSD, DMT a MDMA) jsou uvedeny na čtvrtém seznamu psychotropních látek, jež obsahuje *„psychotropní látky zařazené do Seznamu I podle Úmluvy o psychotropních látkách a další psychotropní látky, u nichž je z důvodu rozsahu jejich zneužívání anebo proto, že bezprostředně nebo nepřímě ohrožují zdraví, nutné zabezpečit, aby látky a přípravky obsahující tyto psychotropní látky byly používány pouze k omezeným*

²² Mitchell, J.M., Bogenschutz, M., Lilienstein, A. et al. MDMA-assisted therapy for severe PTSD: a randomized, double-blind, placebo-controlled phase 3 study. *Nat Med* 27, 1025–1033 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41591-021-01336-3>

²³ Jennifer Dore, Brent Turnipseed, Shannon Dwyer, Andrea Turnipseed, Julane Andries, German Ascani, Celeste Monnette, Angela Huidekoper, Nicole Strauss & Phil Wolfson (2019) Ketamine Assisted Psychotherapy (KAP): Patient Demographics, Clinical Data and Outcomes in Three Large Practices Administering Ketamine with Psychotherapy, *Journal of Psychoactive Drugs*, 51:2, 189-198, <https://doi.org/10.1080/02791072.2019.1587556>

²⁴ Reiche S, Hermle L, Gutwinski S, Jungaberle H, Gasser P, Majič T. Serotonergic hallucinogens in the treatment of anxiety and depression in patients suffering from a life-threatening disease: A systematic review. *Prog Neuropsychopharmacol Biol Psychiatry*. 2018;81:1-10. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28947181/>

²⁵ Schimmel N, Breeksema JJ, Smith-Apeldoorn SY, Veraart J, van den Brink W, Schoevers RA. Psychedelics for the treatment of depression, anxiety, and existential distress in patients with a terminal illness: a systematic review. *Psychopharmacology (Berl)*. 2022 Jan;239(1):15-33. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34812901/>

²⁶ Andersen KAA, Carhart-Harris R, Nutt DJ, Erritzoe D. Therapeutic effects of classic serotonergic psychedelics: A systematic review of modern-era clinical studies. *Acta Psychiatr Scand*. 2021 Feb;143(2):101-118. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33125716/>

²⁷ De Gregorio D, Aguilar-Valles A, Preller KH, Heifets BD, Hibicke M, Mitchell J, Gobbi G. Hallucinogens in Mental Health: Preclinical and Clinical Studies on LSD, Psilocybin, MDMA, and Ketamine. *J Neurosci*. 2021 Feb 3;41(5):891-900. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33257322/>

²⁸ Agin-Liebes GI, Malone T, Yalch MM, et al. Long-term follow-up of psilocybin-assisted psychotherapy for psychiatric and existential distress in patients with life-threatening cancer. *J Psychopharmacol*. 2020; 34(2):155-166

²⁹ Goodwin et al. Single-Dose Psilocybin for a Treatment-Resistant Episode of Major Depression. *N Engl J Med*. 2022 Nov 3;387(18):1637-1648. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36322843/>

výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení” (§ 1 písm. d) nařízení vlády č. 463/2013 Sb.). Z tohoto legislativního uchopení psychedelik pak vyplývá, že tyto jsou OPL, relevantní v kontextu ust. § 283 až 287 trestního zákoníku, vymezujících tzv. drogové trestné činy.

II. Harm reduction

Harm reduction (minimalizace rizik/snižování škod) je přístup který se začíná objevovat v západní Evropě na přelomu 80. let. Jedná se o proaktivní, pragmatický, cost-efektivní a na důkazech založený přístup, který připouští, že užívání psychoaktivních látek je součástí našeho světa, a že je výhodné působit preventivně i na lidi, kteří se je rozhodli užívat a nemají motivaci užívání zanechat. Snahou je zprostředkovat informace a služby těmto lidem, aby se mohli rozhodnout pro bezpečnější variantu chování a snížit tak zdravotní, sociální a ekonomické škody, vyplývající z užívání jak pro jedince, tak pro celou společnost.

Mezi základní cíle přístupu harm reduction patří snížení rizika přenosu infekčního onemocnění, zvyšování povědomí o bezpečnějším způsobu užívání, prevence předávkování, destigmatizace užívání a prosazování práv lidí užívajících drogy, dále zprostředkování informací ohledně pomoci, léčby a propojení v rámci sítě služeb. Zároveň jsou nástrojem pro vytváření důvěry v systém služeb. Umožňují tak návaznost v dalších stupních pomoci a přispívají k prevenci nebo včasnému řešení případných potíží.

Nyní je Harm reduction přístup součástí jednoho ze základních pilířů drogové politiky 20. století ve většině zemí. EU, včetně České republiky a je také základem přístupu ve většině adiktologických služeb v ČR.

Na základě specifických potřeb dotčené cílové skupiny vznikl výše zmíněný koncept psychodelické harm reduction integrace (PHRI). Byl navržen jako služba lidem, kteří zvažují nebo se rozhodli užít psychedelika a mají zájem o bezpečnou integraci jejich zkušenosti. Poskytováním takové podpory se účinně předchází rozvoji psychických poruch a umožňuje těžit z takových zážitků pro osobnostní růst.

III. Doprovázení při užití psilocybinu (sitterování)

Pro účely tohoto podnětu lze sitterování definovat jako přítomnost další osoby (sittera) při užití psychodelické látky. Podle kontextu je druhá osoba přítomna pouze v určité fázi psychodelické zkušenosti nebo od jejího začátku až po doznívání účinků. Sitterování může předcházet příprava před samotným užitím látky a následovat podpora při integraci prožitků ze změněného stavu vědomí. Sitter neposkytuje látku ani neposkytuje rady, kde si ji může uživatel pořídit ani jinak

s jejím pořízením nepomáhá. Smyslem a účelem sitterování je tedy užití psychedelické látky pod dohledem jiné osoby, sittera, který vytváří bezpečný prostor, má situaci pod kontrolou a stará se o potřeby a bezpečnost člověka tak, aby jeho psychedelická zkušenost měla co nejlhadsí průběh; to mimo jiné přispívá i k dobrému zvládnutí náročné psychedelické zkušenosti, již nelze nikdy při užití psychedelické látky předem vyloučit. Z hlediska prožití psychedelické zkušenosti hraje významnou roli (dokonce možná důležitější než látka samotná) správný set, tj. nastavení mysli člověka, od jeho osobnostního založení po aktuální náladu či záměr, s nímž látku užívá, fyzický stav nevyjímaje, a setting, tj. prostředí, v němž je látka užitá.^{30, 31} K optimálnímu settingu přispívá do velké míry právě i účast sittera, a proto má sitterování velmi zásadní dopad na celou psychedelickou zkušenost.³²

Kontexty sitterování

- 1) Přítomnost osoby, která zajistí alespoň základní míru bezpečí (prevence pádu nebo úrazu, přivolání odborné pomoci v případě potřeby).
- 2) Přítomnost sittera, který je obeznámen se zásadami psychedelické harm reduction s cílem zvládnutí náročné psychedelické zkušenosti. Jde o krizovou intervenci poskytovanou například na hudebních festivalech (česká služba Psycare, americká Zendo project, Dance Safe a další).
- 3) Přítomnost sittera jako forma peer podpory poskytované příbuzným nebo blízkým člověkem. Zde je sitterování předem dohodnutou aktivitou, které předchází více nebo méně formalizovaná dohoda. Cílem je prevence negativních somatických a psychologických efektů a maximalizace potenciálních benefitů.
- 4) Přítomnost sittera v rámci služby Psychedelic Harm Reduction and Integration (PHRI). Služba je poskytována organizací nebo jednotlivcem podle stanovených pravidel. Sitterování je zde předem dohodnutou aktivitou, které předchází vyjádření zájmu klienta užit psychedelickou látkou a důkladná příprava včetně poskytnutí informací o rizicích a kontraindikacích. Cílem je prevence negativních somatických a psychologických efektů a maximalizace potenciálních benefitů.
- 5) Přítomnost sittera v klinickém kontextu psychedeliky-asistované psychoterapie.

³⁰ Carhart-Harris RL, Roseman L, Haijen E, Erritzoe D, Watts R, Branchi I, Kaelen M. Psychedelics and the essential importance of context. *J Psychopharmacol*. 2018 Jul;32(7):725-731. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29446697/>

³¹ Hartogsohn I. Constructing drug effects: A history of set and setting. *Drug Science, Policy and Law*. January 2017. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2050324516683325>

³² Murphy R, Kettner H, Zeifman R, Giribaldi B, Kartner L, Martell J, Read T, Murphy-Beiner A, Baker-Jones M, Nutt D, Erritzoe D, Watts R, Carhart-Harris R. Therapeutic Alliance and Rapport Modulate Responses to Psilocybin Assisted Therapy for Depression. *Front Pharmacol*. 2022 Mar 31;12:788155. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35431912/>

IV. Trestný čin šíření toxikomanie

Skutková podstata trestního činu šíření toxikomanie je vymezena následovně:

„Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti“.

Dle komentářové literatury „svádění“ znamená vzbuzení rozhodnutí ke zneužití takové látky v jiné konkrétní osobě. „Podporování“ může být prováděno i formou rady, utvrzování v předsevzetí zneužívat návykové látky jiné než alkohol, nebo i v opatření zázemí, kde lze tuto zneužívat. „Podněcováním“ se pak rozumí projev, kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných osob rozhodnutí nebo náladu vedoucí ke zneužívání návykových látek. „Šířením“ je jakékoli další jednání směřující k rozšíření zneužívání návykových látek jiných než alkohol, může být provedeno jak ústním projevem, tak i prostřednictvím tisku nebo jiného sdělovacího prostředku³³.

Komentář k trestnímu zákoníku dále výslovně uvádí, že smyslem tohoto ustanovení „není postihnout jednání, které je vykonáváno se záměrem zmírnit negativní psychické, zdravotní a sociální dopady zneužívání návykových látek na jejich uživatele.“³⁴ Podporou se nerozumí preventivní akce organizací, jako je např. rozdávání zdravotnického materiálu, vysvětlování zásad prevence, poskytování rad a poučení z hlediska hygieny a zdravotních zásad apod. Tyto služby lze podřadit pod souhrnný pojem *harm-reduction*, tedy postupy, pomocí kterých by mělo docházet ke snižování rizik spojených s užíváním psychoaktivních látek. Standardně se jedná o sociální asistenci, podporu, osvětu, vzdělávání i poradenství. Výklad ustanovení citovaného trestního činu tedy připouští existenci aktivit, které svou podstatou a účelem neohrožují ani neporušují zájem chráněný danou skutkovou podstatou (objekt trestního činu) a u nichž absentuje společenská škodlivost.

Společenská škodlivost činu sice není, vzhledem k formálnímu pojetí trestního činu, znakem jeho skutkové podstaty, nicméně je jeho materiálním korektivem, který v hmotněprávní rovině souvisí s naplněním zásady subsidiarity trestní represe a v rovině procesněprávní s postupem dle zásady oportunitity. Společenskou škodlivost je tedy nutno vnímat jako součást pojetí trestního činu v širším významu, jak je konstatováno i ve výkladovém stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku) publikovaného ve Sbírce výkladových stanovisek pod poř. č. 5/2011.

Proto by toto hledisko nemělo být při právní kvalifikaci skutku opomíjeno, neboť je významným interpretačním pravidlem, za pomoci kterého má být skutková podstata

³³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře, str. 2903.

³⁴ ŠÁMALOVÁ, Milada. § 287 [Šíření toxikomanie]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, marg. č. 3.)

trestného činu vykládána v souladu se svým smyslem a účelem. Pokud byl tedy formálně spáchán trestný čin, tedy byly naplněny všechny znaky uvedené v trestním zákoně, ale nejde o případ společensky škodlivý, protože neodpovídá ani nejméně závažným, běžně se vyskytujícím případům takového trestného činu, nelze dle zásady subsidiarity trestní represe ani uplatnit trestní odpovědnost.³⁵ To v procesní rovině odpovídá nestíhání daného jednání, i kdyby v něm byl formálně spatřován trestný čin. V procesní rovině je tedy pravidlo o subsidiaritě trestní represe a škodlivosti činu vodítkem pro orgány činné v trestním řízení při rozhodování *v netypických, ojedinělých a mimořádných případech vymykající se obvyklému běžně se vyskytujícímu trestnému jednání, které hraničí s jinou deliktní odpovědností, či je pochybnost, zda je vůbec jakkoli sankcionovatelné, zda lze, z hlediska škodlivosti takového činu pro společnost, toto jednání vůbec trestněprávně postihnout jako soudně trestný delikt.*³⁶ Princip subsidiarity trestní represe se tedy promítá do procesní roviny, kdy orgány činné v trestním řízení musí zohlednit, že se v daném případě vyskytují skutkové okolnosti, které způsobují, že stupeň škodlivosti je velmi nízký, když postih prostředky trestního práva se jeví jako zjevně nepřiměřený či dokonce absurdní.³⁷ V širším kontextu pak nutnost zabývat se společenskou škodlivostí činu vede k úvahám stran legitimacy v trestním právu – trestní právo musí chránit zásadní – legitimní zájmy a hodnoty tam, kde není jiné pomoci. Trestněprávní postih proto může přijít jen v situacích, ve kterých je to nezbytné pro dosažení účelu aplikované normy.³⁸

---

³⁵ Výkladové stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr. Srov. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku) publikované ve Sbírce výkladových stanovisek pod poř. č. 5/2011 - Společenská škodlivost není znakem skutkové podstaty trestného činu, je pouze jedním z kritérií posuzovaných při uplatňování zásady subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku), když *úvaha o tom, že pro nedostatek škodlivosti činu pro společnost není takové jednání trestným činem, se uplatní jen u případů zcela výjimečných, hraničních, ...u nichž lze odůvodněně konstatovat, že posuzované jednání nedosáhlo ani dolní hranice společenské škodlivosti činu, tj. tam, kde evidentně neodpovídá ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu dané skutkové podstaty (tj. vymyká-li se běžně se vyskytujícím jednáním u dané skutkové podstaty).*

³⁶ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku) publikované ve Sbírce výkladových stanovisek pod poř. č. 5/2011.

³⁷ srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011 sp. zn. 5 Tdo 751/2011.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. K diskuzi o subsidiaritě trestní represe. IN: KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK a Jan PROVAZNÍK, ed. Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 9788021089211.

6) Náš výklad

Na základě výše uvedeného se domníváme, že skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie je konstruována dosti široce a lze pod ni podřadit širokou škálu jednání. Z tohoto důvodu má v tomto případě velký význam její teleologický výklad, jakož i úvahy o společenské škodlivosti činu.

Výše popsany postup sittera (viz bod 3 tohoto podnětu), jehož cílem je vytvoření bezpečného prostředí pro osobu prožívající psychodelickou zkušenost, např. člověka trpícího závažným onemocněním, dle našeho přesvědčení není jednáním společensky škodlivým ani jednáním subsumovatelným pod skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie, pokud jej vykládáme teleologicky; v neposlední řadě i z hlediska čistě formálního nelze zhodnotit trestnost jednání spočívajícího v sitterování, neboť toto nenaplnuje všechny typové znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie, když jednáním sittera není ohrožen objekt tohoto trestného činu, kterým je zájem na ochraně společnosti před riziky spojenými se zneužíváním návykových látek jiných než alkoholu.³⁹ Právě naopak, přítomnost sittera přispívá k bezpečnému kontextu prožití psychodelické zkušenosti, tj. k minimalizaci rizik spojených s užitím psychodelické látky. Pro úplnost je třeba znovu připomenout, že jednání sittera spočívá nejen v přímém doprovázení osoby, která užila psychodelickou látku, ale i v objektivním informování o vlastnostech a účincích dané látky, jakož i v poučení o možných rizicích spojených s takovým užitím.

Sitterování je tak de facto aktivitou preventivní povahy ve smyslu harm reduction, a proto by stejně jako harm reduction programy, neměla být trestně postižitelná jako trestný čin šíření toxikomanie.

Dle našeho výkladu sitterování neohrožuje ani neporušuje objekt trestného činu šíření toxikomanie, kterým je zájem na ochraně lidí a společnosti před riziky spojenými se zneužíváním jiných návykových látek než alkoholu, a tedy nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie.

Dle našeho výkladu sitterování není jednáním společensky škodlivým.

---

³⁹ ŠČERBA, Filip. Trestní zákoník: komentář. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony, str. 2274

7) Podnět k vydání stanoviska

Jak již bylo řečeno výše, absence společenské škodlivosti implikuje v praktické, procesní rovině neúčelnost trestního stíhání daného jednání, byť by toto po formální stránce naplnilo znaky skutkové podstaty trestného činu. Takové rozhodnutí v trestním řízení, tj. rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, je však dle ust. § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu diskreční pravomocí státního zástupce.

Právě z tohoto důvodu se domníváme, že by předmětná právní analýza mohla představovat základ podnětu pro nejvyššího státního zástupce k vydání výkladového stanoviska dle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, za účelem sjednocení výkladu ust. § 287 trestního zákoníku v rámci působnosti státního zastupitelství, a to v tom smyslu, že jednání spočívající v sitterování nemá být stíháno jako trestný čin šíření toxikomanie. K tomuto lze dospět interpretací skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie v souladu s jejím smyslem a účelem. V zájmu právní jistoty se však jako vhodné řešení jeví výkladové stanovisko ohledně jednání spočívajícího v psychodelickém sitterování v následujících dvou kontextech:

- 1) Přítomnost sittera jako forma peer podpory poskytované příbuzným nebo blízkým člověkem. Zde je sitterování předem dohodnutou aktivitou, které předchází více nebo méně formalizovaná dohoda. Cílem je prevence negativních somatických a psychologických efektů a maximalizace potenciálních benefitů.
- 2) Přítomnost sittera v rámci služby Psychedelic Harm Reduction and Integration (PHRI). Služba je poskytována organizací nebo jednotlivcem podle stanovených pravidel. Sitterování je zde předem dohodnutou aktivitou, které předchází vyjádření zájmu klienta užít psychodelickou látku a důkladná příprava včetně poskytnutí informací o rizicích a kontraindikacích. Cílem je prevence negativních somatických a psychologických efektů a maximalizace potenciálních benefitů.

Jinými slovy se domníváme, že je na místě výklad toho, jaké formy jednání sittera mohou naplnit skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie a jaké by naopak měly být hodnoceny jako zmiňovaná *harm reduction*, resp. jako jednání které není způsobilé skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie naplnit a na něž tato skutková podstata principiálně necílí.

8) Shrnutí

Po provedení výše uvedených úvah stran společenské škodlivosti činu, jakož i smyslu a účelu skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie se domníváme, že se v případě jednání spočívajícího v sitterování (tj. doprovázení při užití psychodelické látky), jakož i v dalších aktivitách týkajících se provádění osvěty či poskytování informací o psychodelických látkách, nejedná o trestný čin šíření toxikomanie, neboť tento na taková jednání principiálně necílí. Máme za to, že z povahy věci je zájem zákonodárce na ochraně společnosti před škodlivými následky vyplývajícími ze zneužívání návykových látek jiných než alkohol cílen na zcela jiné případy, nežli jsou případy podpory uživatelů psychedelik zahrnující širokou škálu jednání od informování o přínosech a rizicích daných látek až po psychodelické sitterování jako takové.

Z našeho pohledu přítomnost sittera vytváří bezpečné prostředí, a působí tak jako prevence negativních následků užití psychodelické látky, přičemž přispívá i ke zmírnění rizik spojených s takovým počínáním. Předmětné jednání nelze z povahy věci označit jako jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie.

Trestní postih sittera pro trestný čin šíření toxikomanie tak vnímáme přinejmenším jako nelegitímní. S ohledem na objekt trestného činu pak v takovém trestním postihu spatřujeme výraz přepjatého formalismu hraničící s dezinterpretací a účelovým výkladem skutkové podstaty znamenající nezákonnost takového postupu. Přesto v českém prostředí přetrvává nejistota a obava z takového trestního postihu, jež je patrná také mezi organizacemi, které se problematikou využití psychedelik v léčbě zabývají na obecnější úrovni.